

UZAVŘENOST / PROSTUPNOST

MĚSTA

ŽĎÁR NAD SÁZAVOU

URBANISTICKÁ ANALÝZA

05/2015

TEXTOVÁ ČÁST

ING. ARCH. VOJTĚCH KOPAL

www.kopal-architekt.cz

Analýza si pokládá za cíl pohlédnout na město Žďár nad Sázavou jako celek a vyhledat základní principy možného posílení rekreační složky využití území. V této perspektivě se uplatňuje má dlouholetá myšlenka provázanosti sídla s jeho nejbližším okolím.

Město či jakékoli sídlo je organismus více či méně svázaný vlastními vazbami mezi jednotlivými svými funkčními celky, které v závislosti na měřítku náhledu na ně jsou různě identifikovatelné. Urbanistická nauka si s tím dokáže poradit zavedením různých kategorií dokumentací mapujících území. Nežijeme již v době, kdy osvícený vůdce národa obdařen vizionářskou myslí udělil pokyn pro asanaci městských částí a založení zcela nové moderní městské struktury. Jsme naproti tomu obdařeni dědictvím, které má své klady a zápory. Jsme správci těchto panství a v duchu úsloví mnoho hlav, mnoho křiku se snažíme vykonat, co vykonat lze.

Město Žďár nad Sázavou se nadechlo k možným změnám, pro které se vyskytla vůle a veřejná podpora.

Realizace vizí ukotvených uvnitř intravilánu je z mnoha důvodů složitá. Zdaleka však není nemožná a rozhodně je potřebná. Mým záměrem je ukázat, že město je sice ohraničeno, ale při uvažování o jeho složce rekreační je tato hranice zbytečným limitem.

Staré mapy nám ukazují, jak se města vyvíjela a jak vypadala dříve. Při jejich studování nemůžeme

nepocítit nostalgii a lítost nad ztrátou malebnosti, kterou naše města v minulosti měla. Vidíme v nich velkorysost a malebnost prostoru.

Nejkrásnější mapy, ve kterých architekti urbanisté hledají i pro dnešní své záměry inspiraci jsou tzv. Císařské otisky stabilního katastru pořizované v průběhu druhé čtvrtiny 19. století. Jsou dodnes velmi inspirativní. Nejen proto, že odkrývají to, co dnes již nevidíme, přestože to máme před sebou.

Připomínají nám prvomyšlenku, proč vlastně naše města vznikla a jak vypadala jejich ryzí forma.

Pominu-li vlastní strukturu a uspořádání zástavby, je evidentní, že město mělo aktivně využívané blízké okolí, tvořené liniemi lánových polí a polními cestami mířícími do všech směrů.

Císařský otisk stabilního katastru, Žďár nad Sázavou, zdroj <http://archivnimapy.cuzk.cz/>

Dnes už políčka neobděláváme. Máme supermarkety. Také forma našeho bydlení se změnila.

Redukovala. Náš život je uspěchaný a uvědomujeme si to. Urbanistické kategorie nám nabízejí rekreaci a sport. Jsou to fitcentra a aqvaparky. Mám pocit, že daleko víc je pro nás důležitější volný prostor. Neměl by však být moc daleko, abychom dokázali úniky tímto směrem realizovat denně.

Jednak z toho důvodu, aby to fungovalo, a pak také proto, aby nám to přeci jen nedalo moc práce.

Během jedné ankety označili obyvatelé Žďáru za nejpřínosnější počín posledních let stavbu cyklostezky podél Sázavy. Realizovala se v několika etapách a v základní verzi velmi efektivně propojuje centrum města se Zámkem a následně tradičním místem rekreace – Pilskou nádrží.

Vytíženost stezky sama hovoří o úspěšnosti záměru.

Co kdybychom tento úspěch dovedli ještě dále? Co kdybychom využili našich zaniklých lánových políček i k jinému účelu, než je kobercová zástavba rodinnými domy, u nichž si lze jen postesknout nad ztrátou volného prostoru a kde není v současnosti reálná možnost docílit toho, abychom nově vzniklou architekturu individuální výstavby mohli považovat za zdařilou ve více než několika málo případech? Proč by to měl být problém? Protože stavební pozemky mají svou cenu. Protože město musí vykazovat růst. Protože poptávka po rodinných domech je vysoká. Ale přesto. Nedokážeme i tak vytvořit předpoklad pro to, aby v blízkosti města, s využitím pěšin a cest, které svým způsobem již existují, vznikl prostor, který bude jasně definovaný a ucelený, který bude kultivovaný, který bude vyhledávaný pro svou dostupnost a možnost procházet se, běhat, jet na in-linech, těšit se

panoramatickým pohledem na blízkost města a jeho dominanty, který bude opatřen drobnou architekturou, mobiliářem, uměleckými díly, přírodními unikáty, který může mít svůj příběh...?

Město nemusí být uzavřené. Nemusí být ovládané dopravní infrastrukturou. K tomu všemu může mít strukturu pěších a cyklistických okruhů a koridorů směřujících do blízkého okolí a navazujících na další širší systém. Z pohledu člověka pohybujícího se po ulici a hledajícího bezpečný průchod za svým cílem je toto PROSTUPNÉ MĚSTO.

Vnímejte tedy tuto analýzu jako první povšechný náhled, který by mohl mít svou odezvu v základním uvažování o městu jako celku. Dalším krokem v rovině úvah by mělo být zaostření na urbanistické problémy uvnitř vlastního města. Označení a pojmenování těchto problémů. Měl by vzniknout tlak na to, aby tyto záležitosti byly ověřeny a prozkoumány v prvním kroku územní studií. Jako ideální se zde jeví např. forma veřejné architektonicko urbanistické soutěže.